

JAN KRAWCZYK

OSTATNI TRANSPORT CZYLI

JAK WALCZYLIŚMY W BRAZYLII O POLSKĘ

Przez głowę przelatywały mi różne myśli. Polska była już i tak małym krajem, a teraz być może dojdzie do tego, że jeszcze ja okroją, to właściwie o co mialem walczyć, krew przelawał i życie ryzykowałem? Jeżeli tak! wojak, uchodźca wojenny, oficer do tego, zamiast walczyć o Polskę, wobec której miał zaślagnęty dług z tytułu pozycji społecznej i rangi wojskowej, wolał "potykać" się tutaj z dziewczętami polskiego pochodzenia, to po co ja się wyrzynałem? Przecież mój obowiązek moralny był znacznie niższy od obowiązków jego? Obużać mnie niesprawiedliwie podział obowiązków wobec kraju, który o ile dla jednych był prawdziwą matką, to innym okazywał się jako niewyrozumiała macocha...

Przesładowałam mnie niewesołe myśli a przynębenia do pełniło przesławdzenie, że Duppen śmieje się ze mnie w kuliak: jakże tanim kosztem pozbył się człowieka, który niedługo potem doprowadził go do pasji drwinami z rasy "herrenvolku".

Bojął to wszystko jasny i słarszyty!...
 Pociąg turkotął marlowo, wagony dygotały, a za oknami w tył uciekało mlasko. Zegnaj Wesoly Porceli! Przeznaczem moim widocznie jest zginąć na polu walki. Niechaj dzieje się jako trąska.

Abym jakoś otrząsnąć się z niewesołego nastroju sięgnąłem po gazetę, jak byłem w kiosku na dworcu i począłem przereczak jej kartki. Na pierwszej stronie były telegramy wojenne, na drugiej komentarze najgłośniejszych dziennikarzy krajowych i zagranicznych, na trzeciej wiadomości krajowej a na czwartej kronika policyjna. I tu na gwałt doznałem wstrząsu elektryzującego. Tytuł notatki: "Presos três perigosos nazistas" przykuły ma uwagę do treści, w której ujrzalem znajome nazwisko. Przedwczorajszej nocy — podawała notatka, — policja wtargnęła do mieszkania Schwabbe i dokonała rewizji, w skutek której zostali aresztowani: bibliotekarz Schwabbe, Duppen i Grünwald. Oskarżono ich o przynależność do niemieckiej szałki szpiegowskiej i działalności płatę kolumny. Grünwald miał ukrytą u siebie na strychu zamaskowaną krótkofalową radiową, Duppen rozprowadzał prasę nazistowską a u Schwabbe natknięto się na plany dotyczące brazylijskich obiektów oraz całą kupę fałszywych dolarów. "Przyjaciele! — zawrzało we mnie. Bojął was piekło pochłonięto!..."

Hilaryzm śmiejąc się od nich zdaleka, wyczulbym go nawet przez ścianę, ale nie podejrzewałem, żeby zabrznął aż tak daleko. Zwłaszcza Schwabbe, uciekinier przed nazizmem, humanista, mądry człowiek i siedlisko wszelkich cnót ludzkich, psia jego krew, że choć do rany przyżył. Bojąłby się nie wyjrzał ze smółki, jaką czarcił dla ciebie przygotował!

Zastanowiłem się poważnie nad zagadnieniem działalności szpiegowskiej Niemców w Brazylii. Policja przynębenia ostatnio tylko tych trzech, a ile im podobnych zostało jeszcze na wolności? Dalej knują przeciwko Brazylii i sposobie ich do roli "panów". Zdarzyło się niedawno, że w tramwaju zwróceno pewnej Niemce uwagę, by stosownie do zarządzenia władz, nie odzywiała się po niemiecku w miejscach publicznych. Szwabica rozwarła gębę: "Przyjdzie czas że zabroń się wam miejsce publicznych i tramwajami nie będziecie jeździć, tylko gnać za nimi jak psy!..." Była to już nie tylko bezczelność ale chorobliwa pewność że Niemcy zapanują nad światem. Czy można się było z tym pogodzić?

Swego czasu opowiadano mi — i takich gadek krążyło mnóstwo, że w Tramandali, miejscowości dla plażowiczów położonej nad Atlantykem, zaobserwowano nocną porą sygnały świetlne nadchodzące od strony morza. I to przez kilka nocy z rzędu. Ostatniej nocy szmora przyniósł odgłos terko-cytek motorówki. Podejrzawano, że ktoś kontaktował się z niemiecką flotą podwodną. Zanim powiadomiono kompetentne władze, zanim te przygotowały się na zbadanie faktu, wszystko uciechło. A takich miejscowości jak Tramandali jest w Brazylii bez liku. Siedem i pół tysiąca kilometrów wybrzeża to przestrzeń niebagatelna i trudna do uplunowania przed nazistowską penetracją.

(c. d. n.)

Wągli rozmatte — Kieje przemysłowe — Kamienie do ostrzenia — Brzytwy i maszyny fryzjerskie — Myłki do mycia pieprzu — Latarnie naftowe, gazowe i karburetowe — Świdry zagraniczne — Drut stalowy, inox — Telewizor Philips Cr\$ 2.000,00 — potężny — organki i ze zmianą tonów — Obcegi i swidry z Polski — Diamenty i aparaty do cicia szkła — Bibułki i palniaszki do papierosów — Cygara — 100 sztuk — Cr\$ 148,00 — Wagi precyzyjne — Żelazka do prasowania — automatyczne, gazowe, zwykłe i węglane — Pompy do polewania — B.H.C. — D.D.T. — Filniki zagraniczne — Szluczki powietrzne — Nożyki — od Cr\$ 22,00 do Cr\$ 200,00 — Tabaki krajowe — zagraniczne i do zazywania — Szklka powiększające — Perfumeria zawieszona — Obcegi — Crescente — Máquinas para cana de açúcar — Pendzle do golenia — Wyroby stalowe — Przybory dla prężniactwa — Artykuły elektryczne — Naprawy — ostrzenie — Chmiel.

A LIBERTY
 FLORECKI
 Curitiba — Rua Saldanha Maranhão, 148

EMPRESA LAPEANA LTDA.

TRANSPORTES COLETIVOS

AGÊNCIAS: Guaratuba — São Mateus do Sul — Lapa
 AGÊNCIA - SEDE: Estação Rodoviária, Box 49 e 50 — Fone: 22-0684
 ESCRITÓRIO: Avenida Silva Jardim, 465 — Fone: 24-5574
 ENCOMENDAS: Avenida 7 de Setembro, 2.143 — Fone: 23-0201
 Agência Estar
 MÓWI SIĘ PO POLSKU
 OFICINAS: Avenida Silva Jardim, 465 — Fone: 222-8004
 CURITIBA — PARANA

Rzeczy ciekawe i prawdziwe

ZAPŁATA ZA... NIEWOLNIKÓW

Przez kilkadziesiąt lat spoczywały w ukryciu u prywatnego kolekcjonera tetradrachmy liczące około 2200 lat. Dopiero ostatnio z rąk prywatnego zbieracza trafiły one do Gabinetu Numizmatycznego Łódzkiego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego.

Tetradrachmy eksponowane w łódzkim muzeum mają dość fascynującą historię. Są to monety dacko-greckie bite na terenach obecnej Rumunii w III i II wieku prz. Ch. Służyły one wówczas głównie jako zapłata za niewolników oraz konie, młód i burzstyn. W okresie międzywojennym zostały znalezione na Wołyniu oraz w Przemyslu i od tego czasu znajdowały się w rękach prywatnych.

WIELKA BRITANIA ODRZUCA KARĘ ŚMIERCI

Brytyjska Izba Gmin odrzuciła po raz śródmy od 1965 roku wniosek o przywrócenie kary śmierci za morderstwa. Przed 14 laty zawieszono wykonywanie tych wyroków, a w cztery lata później zniesiono je "na duży czas".

Po raz ostatni wykonano wyrok na dwóch mordercach w 1967 roku. W starożytnych brytyjskich kodeksach nadal przewidziana jest kara śmierci za zdradę stanu, podpalenie stożczki marynarki wojennej i piractwo na morzu.

Zwolennicy kary śmierci nie zdolali przekonać posłów, że mniejszy to fałt terronu i morderstw. Przeciwnicy najwyższego wymiaru kary obawiali się, że zwiększy to terronyz band i branie zakładników w celu uwolnienia skazanych kompanów oraz może doprowadzić do pomyłek sądowych w ferowaniu tych wyroków.

MUZEUM PICASSA POWSTAJE W PARYŻU

Wkrótce otwarte będzie w Paryżu muzeum Picassa. Rząd francuski przeznaczył na to odrestaurowany budynek w dzielnicy Marais. Spółród obryzmiel spuściłny po wielkim artyście wybranych będzie 700 eksponatów wartości ponad 700 milionów dolarów, a sama ta będzie traktowana jako podatek spadkowy.

Specjalna komisja dokona wyboru dzieł Picassa spośród 1876 obrazów, 11 700 rysunków, 27 tysięcy sztychów, 1355 rzezb i około 3 tysięcy ceramiki. W ten sposób powstanie w pełni reprezentowany przekród twórczości artysty.

Picasso, który w wieku 91 lat zmarł w kwietniu 1973 roku, nie pozostawił ani testamentu ani katalogu swych dzieł. Przez lata trwały więc spisywanie majątku artysty oraz pertraktacje z jego spadkobiercami. Wartość jego spadku szacuje się na ponad 300 milionów dolarów.

WIATR ZRODŁEM ENERGII

Komisja ekspertów do spraw energetyki przy ONZ oświadczyła, że wiatry na kuli ziemskiej dostarczą 16 razy więcej energii niż zużywa jej się obecnie. W obliczeniach nie uwzględniono energii wiatrów wiejących nad pełnymi morzami, których wykorzystanie jest szczególnie trudne. Komisja zwróciła się do naukowców amerykańskich z prośbą o opracowanie dokładnej mapy wiatru na ziemi i określeniem ich sily oraz częstotliwości.

Sila wiatru może być użyta do poruszenia powietrznych turbin wytwarzających prąd elektryczny. do odsolania wody morskiej, ogrzewania mieszkań oraz na farmach do pompowania wody i innych czynności gospodarczych.

W roku 2000 USA zamierzają wytworzyć 20 procent zużywanej elektryczności przez wykorzystanie sily wiatru. Największą trudnością w masowym wykorzystaniu energii wiatru jest brak odpowiedniej technologii i specjalistów w krajach zacofanych technicznie. Komisja ONZ uważa, że poszczególne kraje powinny utworzyć ośrodki kształcące specjalistów do wykorzystywania energii wiatrów, oraz techników wyspecjalizowanych w obsłudze urządzeń poruszanych wiatrem.

"WODOSPAD W OCEANIE"

Zniknęła jeszcze jedna biała plama w poznaniu naszej planety. W czasie ostatnich rejsów sowieckich statków badawczych "profesor Wize" i "profesor Zuznow" został odkryty i zbadany potężny "wodospad" w oceanie światłowym. Jego wielkość przekracza odpływ wszystkich rzek na kuli ziemskiej razem wziętych. Rozpociera się on na granicy oceanów Łodowatego i Atlantyckiego

MASZYNA DO PISANIA DLA NIEWIDOMYCH

Nowy Jork — Znała amerykańska firma IBM przedstawiła tu prasie w ubiegłym tygodniu maszynę do pisania przeznaczoną dla niewidomych.

Maszyna odczytuje głośno tekst, co pozwala niewidomemu poprawnie ewentualnych błędów.

Rząd USA oblicza, że w Stanach Zjednoczonych jest zatrudnionych około 7.700 niewidomych daktylografek. Nowa maszyna powinna zwiększyć możliwości pracy dla tego rodzaju katek.

Cena maszyny wyniesie około 12.200 dolarów (61.000 franków).

Wiadomości Sportowe

W meczach o Puchar São Paulo wzięło udział kilka sławnych reprezentacji Brazylii. W półfinale tego Pucharu spotkały się cztery reprezentacje juniorów: Corinthians, Internacional, Atlético Mineiro i Masubara z Parany. Finał rozegrany między Internacionalem i Atlético przyniósł zwycięstwo Internacionala w stosunku 3:0.

Nowojorski Klub Kosmos czyni starania, by Pelé powrócił do tej drużyny jako gracz. Należy wątpić w pomysły wniosków tych starań, ponieważ Pelé odmówił swój kontrakt z firmą publicystyczną Warner na dokonanych warunkach. Według zdania Pelęgo spadł mocno za granicą futbolowy prestiż Brazylii w wyniku jej eliminacji z Pucharu Ameryki. Pelé twierdzi, że najlepszym piłkarzem brazylijskim jest Falcão.

Pariański klub São Paulo FC kontraktował już pięciu nowych piłkarzy, by wzmocnić swą drużynę, która w zeszłorocznych meczach wykazała słabą formę. Nowymi graczami są: Assis, Paulo Cesar, Nel, Renato i Alton Lira. Nabycie tych graczy kosztowało klub ponad 30 mln kruzłero. Klub São Paulo obchodzić będzie z końcem stycznia br. 44 rocznicę swego założenia.

W Europejskim Pucharze Narodów wezmą udział następujące reprezentacje: w pierwszej grupie spotkają się Jędanekki Niemiec Zachodnich, Holandii, Czechosłowacji i Grecji; w drugiej zaś grupie: Włochy, Anglia, Hiszpania i Belgia. Rozgrywkami tego Pucharu odbywają się co cztery lata. Dojad pierwsze miejsca zdobyły: Rosja, Hiszpania, Włochy, Niemcy i Czechosłowacja.

W Pucharze Mistrzów Europy wystąpią drużyny: Hajduk (Jugosławia), Hamburg, Racing (Francja), Ajax (Holandia), Celtic (Szkocja), Real Madrid (Hiszpania), Nottingham Forest (Anglia) i Dinamo (Niemcy Wschodnie).

Wioski Związek Piłkarski na swym ostatnim zebraniu powziął decyzję, że kluby wioskie nie mogą kontraktować graczy zagranicznych, ponieważ sprzeciwia się to egzystencji i interesom mniejszych klubów, niezdolnych płacić wysokich sum na transfer sławniejszych piłkarzy cudzoziemskich.

Turniej przedolimpijski odbędzie się w Kolumbii w dniach od 21 stycznia br. począwszy, w którym wezmą udział amatorskie reprezentacje Brazylii, Argentyny, Urugwaju, Chile, Peru itp. Turniej ten posłuży jako przygotowanie tych jednostek na Olimpiadę w Moskwie.

Hokeiści ZSRR zostali mistrzami świata juniorów. Zapewnili oni sobie pierwsze miejsce już przed ostatnim meczem ze Szwecją, który wygrał 2x1 (0x1, 2x0, 0x0). Drugie miejsce zajęła drużyna gospodarzy mistrzostw — Finlandia, która w decydującym o wicemistrzostwie meczu pokonała Czechosłowację 4x2 (1x1, 1x1, 2x0). Brązowy medal zdobył zespół Szwecji.

W Lake Placid rozegrano kolejne dwa mecze odbywającego się tam przedolimpijskiego turnieju w hokeju na lodzie. Wyniki: USA — Kanada 3x1 (0-1, 1x0, 2x0); Szwecja — GSR 3x3 (1x1, 1x1, 1x1). Po dwóch dniach turnieju w tabeli prowadzą zespół USA (4x0 pkt.) przed ZSRR (2x0 pkt.), GSR (1x1 pkt.), Szwecja (1x3 pkt.) oraz Kanadą (0x3 pkt.).

PEKAO

Oferuje z dostawą w Polsce

MASZYNY I NARZĘDZIA ROLNICZE

Ciągniki "URSUS"

Plugi, kultywatory, glebogryzarki

Brony talerzowe

Rozszewiacze wapna i nawozów

Siewniki zbóżowe

Kosiarki i wiązalki

Kopaczki do ziemniaków

Mocarnie

Sieczkarnie

Dojarki

CENY I TERMINY DOSTAW BARDZO KORZYŚTNE.

Zamówienia przyjmują autoryzowani dealery o r a z

PEKAO TRADING CORPORATION

225 Park Avenue South New York, N. Y. 10003

TADEUSZ DOŁĘGA - MOSTOWICZ PROFESOR WILCZUR

133)

— A jednak... Przyznam się, że nie rozumiem o co. Proszę mi wierzyć, że profesor Wilczur zawsze jak najlepiej się o panu wyraża. Pan nawet nie wie, jakiej to anielskiej dobroci jest człowiek.

— Nie znam go bliżej — mruknął.

— A dlaczego? Czy sądzi pan doktor, że to przyniosłoby panu jakąś ujmę?

— Ależ przeciwnie. Zaszczyci. — Ironicznie skłonił głowę. — Zaszczyci, na który nie zasługuję.

Łucja udała, że nie słyszy ironii w jego głosie:

— W lecnicy bardzo często miewamy pacjentów, którzy się kiedyś leczylży u pana. I prawie zawsze profesor poleca im stosować nadal te środki, które pan im zapisał. Profesor uważa pana za bardzo dobrego lekarza. Gdy budowano lecnicę, sam mi mówił, że ma nadzieję, że kiedyś i pan nią się zainteresuje.

— Uważam to za zbędne — odpowiedział Pawlicki. — Pan profesor i pani to chyba zupełnie wystarczy. Nikt mnie zresztą o to nie prosił, bym się zainteresowałem lecnicą. A sam nie chciałem się narzucać. Nie lubię, gdy mnie ktoś może nazwać intryzmem.

— Mylił się pan — zaprzeczyła żywo. — Nie mówiać już o mnie, ale i profesor z wdzięcznością przyjąłby pańską współpracę.

— Pozwól sobie w to wątpić — zauważył chłodno.

— Ależ dlaczego?

Odwrocił się do niej i spojrział jej prosto w oczy.

— Chce pani żebym był szczerzy?

— Bardzo proszę.

— Otóż rzeczywiście mam żal do profesora i żal do pani. Mam żal do was obojga. Przyjechalście tu państwo, tutaj, gdzie jedynym lekarzem jestem ja. Oczywiście nie chcę się równać z profesorem. On jest wielkim uczonym, ja skromnym lekarzem wiejskim. Nawet nie chcę się równać z pania, która praktykując w stolecznych zakładach leczniczych, miała na pewno możność poznania najnowszych metod i środków lekarskich. Ale czułem się głęboko dotknięty tym, żeście państwo okazali dla mnie lekceważenie. Mogłiście mnie lekceważyć, ale zdobyć się na tyle uprzejmości, by tego nie okazać!

— Na miłość boską! To chyba jakieś nieporozumienie! W jakim sposobie okazaliśmy panu lekceważenie, którego wcale nie żymy?

— W bardzo prosty sposób. Nie mówię o tym, by państwo mieli mi złożyć wizytę, ale wystarczyłoby mi, gdyby profesor napisał do mnie kartkę, z życzeniem, bym go odwiedził. Nie. To było demonstracyjne unikanie wszelkiego kontaktu ze mną. Och, proszę pani. Mam na to świadków, jak na to czekałem. Właśnie nie z kim innym, jak z panem Jurkowskim, mówiłem o tym nieraz. Może zaświadczyć.

— Rzetelna prawda — przyznał pan Jurkowski.

— Czekalem. Byłem cierpliwy — ciągnął Pawlicki. — Sądzilem, że póki profesor mieszka w młynie, uważa swój pobyt w okolicy za nieoficjalny. Gdy rozeszła się wieść o budowie lecnicy, powiedziałem żonie: no teraz na pewno zaproszą mnie do współpracy... Też przy panu mówiłem, panie Wincenty.

— Przy mnie, przy mnie.

— No i czekałem, czekałem, całe tygodnie. Wreszcie słyszę, że lecnica jest ukończona. Ma się odbyć poświęcenie. I wtedy nagle otrzymuję zaproszenie. Ucieszyłem się szczerze, ale patrzę na datę i widzę, że poświęcenie wyznaczono, że pan profesor raczył wyznaczyć akurat na ten dzień, kiedy mam zjazd w mieście.

Łucja wzięła go za rękę:

— Daję panu słowo, że profesor o tym wcale nie wiedział...

(e. d. n.)

- POLONIA ZAGRANICZNA -

WŁOCHY:

SUKCES POLSKIEJ RZEZBIARKI

Na dorocznej międzynarodowej wystawie ceramiki w Faenze, stanowiącej jedno z najważniejszych i najstarszych ośrodków ceramiki w Europie Grand Prix zdobyła utalentowana polska rzeźbiarka z Gdańska Teresa Kuczyńska.

Zaszczyciło wyróżnienie jest szczególnie znamienne, gdyż na wystawie, w której uczestniczyli artyści rzeźbiarze z wielu krajów świata wystawiono około 500 eksponatów. Artystka polska pokazała trzy rzeźby.

Dotychczasowy dorobek artystyczny Marii Teresy Kuczyńskiej przedstawia się bardzo bogato. M. in. artystka wykonała szereg prac rzeźbiarskich w nowych ośrodkach na terenie Trójmiasta oraz uczestniczyła w wielu wystawach i konkursach m. in. w konkursie na pomnik Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, gdzie zdobyła drugą nagrodę ex aequo.

W ubiegłym roku pani Kuczyńska uzyskała na wystawie w Faenze złoty medal. Zdobycie przez polską artystkę tegoroczego Grand Prix w Faenze upoważnia ją do zorganizowania w przyszłym roku swej indywidualnej wystawy w tym włoskim mieście, do czego rozpoczęła już przygotowania. Prasa włoska poświęcała obszerne artykuły twórczości i sukcesom polskiej artystki.

ARGENTYNA:

JUBILEUSZ KLUBU POLEK

"Klub Polek" ma swą siedzibę w Domu Polskim, na Serano 2076 w Buenos Aires. Klub powstał w dniu 1 listopada 1952 r. na zebraniu organizacyjnym odbytym w Domu Polskim.

Wtedy też został zatwierdzony program prac i statut. Organizatorkami Klubu były panie Angerman Zofia, Bielańska Teofila, Bielańska Emilia, i Biłska Halina, Procha Celina, König Janina, Lubka Wacława, Łapińska Franciszka, Michowa Justyna, Poberkna Sabina, Radziwińska Józefa, Sarnawska Leonarda.

Pierwszą przewodniczącą Klubu została pani Teofila Bielańska.

Klub na początku liczył 79 członkiń, a obecnie 42. Zawód członkiń w większości — panie domu. Klub Polek nie posiada osobowości prawnej, ani własnego lokalu; zebrania i imprezy odbywają się w Domu Polskim — tam też przechowywany jest skromny majątek.

Cele i zadania Klubu

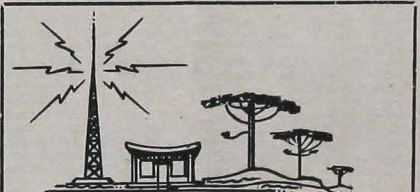
Wzajemna pomoc moralna i materialna wewnątrz Stowarzyszenia. Opieka i pomoc dla potrzebujących dzieci i dorosłych — współpraca z innymi Stowarzyszeniami. W pierwszych latach istnienia Klubu Polek była prowadzona akcja pomocy dla rodaków w Niemczech.

AUSTRALIA:

PIONIER SZÓSTEGO KONTYNETU

Po 145 latach wznowiono w Tasmanii Książkę Jana Lhotskiego pt. "A Journey from Sydney to the Australian Alps, 1834" (Podróż z Sydney do Alp Australijskich). Jest to wydanie bibliofilskie o pięciuset numerowanych egzemplarzach, w pięknej szacie graficznej.

Książka zrodziła się zaledwie w 46 lat od założenia pierwszych osady na tym kontynencie. Tematem opowieści jest podróż Lhotskiego do Gór Śnieżnych. Opiswał on obrazy widziane po drodze — farmy, zajązdy, przyróżd, miejscową ludność tubylczą, skazańców skutych lancuchami, nie racząc na niego spojrzeć butnych gentlemanów. Styl książki jest ciekawy — mimo, że dwa lata przedtem autor nie znał angielskiego — pełen poetycznych opłósł krajobrazu, filozoficznych uwag, łacińskich cytatów. Dla Lhotskiego Australia była krajem interesującym i egzotyycznym, zachwycał się jej przyrodą, innością, dziewczęciem buszem. Zwracał uwagę na przerażający stan wyżyskiwanych zesłańców i pogardzanych ludzi biednych. W swojej wędrówce dotarł na odległość około 11 km od Góry Kościuszki. Ale ten najwyższy szczyt kontynentu zdobył w 6 lat później inny Polak, Paweł Strzelecki.

RÁDIO IGUAÇU
DA FUNDAÇÃO SÃO VICENTE DE PAULO
ZYX - 348 - 1590 kHz
Boa música, Clube dos Sócios, Terço em Família. Música polonesa aos domingos das 14:30 às 16:00 horas. Homensagens, Anúncios — Avisos e Recados para Amigos.
83.700 — Aracária - PR — Rua Dr. Julio Szymanski, 20
Fone: C. N. 041-842-1132

W. BRYTANIA:

SZKOŁA IM. HENRYKA SIENKIEWICZA

droga. "Ty Ojczyzna Piękna Mowo", mowa ojców naszych

Uczymy polskiej mowy tak drogiej sercu każdego Polaka poza własnym krajem w szkole ojczyznej w każdą sobotę. W parafii św. Andrzeja Bobola w okolicy Ladbroke Grove, istnieje szkoła ojczyzta im. H. Sienkiewicza w Bevington Prim. School, Bevington Rr. W10

Szkola jest pod opieką SLP koła Londyn i Komitetu rodzicielskiego z prezesem p. Z. Derrrem. Grono nauczycielskie to wyrobowani wychowawcy i nauczyciele z ks. katechetą J. Cudzinskim. Szkoła ma za sobą piękną historię — wydała trzy pokolenia absolwentów, którzy ukończyli wyższe studia, wielu pracuje w zawodzie nauczycielskim w szkołach angielskich i szkołach ojczyznych, inni zajmują odpowiedzialne stanowiska w społeczeństwie tego kraju a także za granicą. Spodziewamy się spotkania tych absolwentów na zjeździe w tym roku. Zanotować należy pomyślny egzamin w ubiegłym roku GCE O level A. Koterskiego. Rok szkolny 1979-80 rozpoczęliśmy pomyślnie, prowadzimy przedsekolę, klasę wstępną i zaawansowaną klasę dla nie mówiących po polsku i O level.

Naszą troską są dzieci zamieszane w polskiej mowie, wskutek posyłania ich już od lat 3 do przedszkola angielskiego, skąd idą do szkoły angielskiej. Język polski jest trudny dla cudzoziemców. Rodzice mówiący po polsku, czy jedno z nich, mają obowiązek nauczania swego dziecka mowy polskiej już od początku rozwoju malenstwa. Polskim zwyczajem obowiązek ten wypełnia matka, która dziecko karmiła, polskie piosenki mu śpiewała i potem mówiła pałoczek uczyła. Szkoła ojczyzta jest specjalnie zorganizowana w to aby ułatwić rodzicom ich zadanie w dogodnych godzinach i za niewielką opłatą nauczyć ich dzieci poprawnie mówić, czytać i śpisać po polsku, śpiewać polskie piosenki i odmawiać modlitwy w nauce religii. O Polsce i jej historii szkoła uczy stopniowo i przygotowuje do egzaminu.

A. L.

DZIAŁ POETYCKI

Karol Wojtyła

WŁASCIWA INWOKACJA CZYLI WOŁANIE DO CZŁOWIEKA, KTÓRY STAŁ SIĘ CIAŁEM HISTORII

Do Ciebie wołam, Człowieku, Ciebie szukam — w którym historia ludzi może znaleźć się Ciało.
Ku Tobie idę, i nie mówię "przyjadę",
ale po prostu, "bądź",
bądź tam, gdzie w rzeczach badeń nie widniete zapis, a człowiek był,
był duszą, sercem, pragnieniem, cierpieniem i wolą,
gdzie go trawiły uczucia i palił najświeższy uśmiał —
bądź jak wczesny Sejmograj! tego, co niewidzialne —
Rzeczywiste.
Człowieku, w którym ludzkie dno się spotyka i ludzki szczyt,
w którym umiętne jest ciepłarem i mrokiem, lecz właśnie sercem.
Człowieku, w którym każdy człowiek odnalazł może zamysł najgłębszy
i korzeń własnych uczynków: zwierciedło życia i śmierci
wpatrzone w ludzki nurt.
Do Ciebie — Człowieku — stałe docieram przez płytką rzekę historii,
idąc w stronę serca każdego, idąc w stronę każdej myśli (historia — myśli stłoczeniem i śmiercią serc).
Szukam dla całej historii Twojego Ciała,
szukam Twojej głębi.

O MELHOR EM PREÇO E SERVIÇOS

AUTO VIDROS S. CRISTÓVÃO

TEM DE TUDO PARA SEU CARRO
VIDROS-BORRACHAS-ACESSÓRIOS

MATRIZ: R. Nilo Cairo, 52 222-7349
FIAL 1: R. Cons. Laurindo, 961 Fones: 224-5374
FIAL 2: R. João Negro, 1748 223-4091

JERZY TUROWICZ W STEVENS POINT

W ramach Dorocznych Wykładów o Polsce na Uniwersytecie Wisconsin w Stevens Point dwa odczyty wygłosił redaktor "Tygodnika Powszechnego" w Krakowie, Jerzy Turowicz. Przybył on do Stanów Zjednoczonych na zaproszenie Międzynarodowej Konferencji na rzecz Pokoju i Religii przy Uniwersytecie Princeton. Był on również gościem Departamentu Stanu i kilku ośrodków uniwersyteckich oraz obserwateorem wizyty papieża w Stanach Zjednoczonych.

Turowicz złożył swoje piśmo "Tygodnik Powszechny" w roku 1945 z pomocą arcybiskupa krakowskiego, księcia kardynała Adama Stefana Sapiechy (zmarłego w 1951 r.). "Tygodnik Powszechny" jest uznany za jedyny oficjalnie publikowany organ, wyrażający prawdziwe uczucia polskiej inteligencji katolickiej.

Pierwszy z odczytów dotyczył możliwości i ograniczeń wnoszącej publikacji w Polsce, drugi — Jana Pawła II i Kościoła w Polsce.

Jan Paweł II, od chwili, kiedy był młodym kapłanem do czasu wyboru na papieża regularnie pisał w "Tygodniku Powszechnym". Redaktor Turowicz i kardynał Wojtyła zawarli wtedy ścisłą przyjaźń, której nie przetrwał pamiętny wybór 16 października 1978 roku.

Jerzy Turowicz odwiedził również redakcję "Gwiazdy Polarny". Podzielił on się z redaktorami wrażeniami ze swojej wizyty w USA.

— ADUBOS LIQUIDOS ENVY
— ADUBOS COMPOSTOS
— ADUBOS SIMPLIS
— PULVERIZADORES
— FUNGICIDAS
— INSETICIDAS
— HERBICIDAS

MAIOR ESTOQUE E MELHOR PREÇO DA PRAÇA ATACADO E VAREJO

ADUBOS BOUTIN LTDA.

Avenida 7 de Setembro, 2.064 — Fone: 224-1296
Caixa Postal, 1130 — Telegr.: "PROAGRO"
80.000 — CURITIBA — PARANA

H. KAMINSKI & CIA. LTDA.

JÓIAS
RELÓGIOS
ÓTICA (ÓTICA MODERNA)

Joalheria

a PÉROLA

RUA XV — 430
TELEFONES: 223-4475 e 222-5116

CURITIBA PARANA

OD ADMINISTRACJI

POTWIERDZENIE ODBIORU PIENIEDZY

za pręmaczną "Ludu" wplaconych w grudniu ub. roku:

João Majewski — Mallet	280.00
João Lewandowski — Mallet	280.00
Regina Sikorski — Mallet	280.00
Antonio Talar — Mallet	280.00
Segismundo Zwierzykowski — Mallet	280.00
Stanisław Szymanski — Mallet	280.00
Adam Bilinski — Capriena	280.00
Adam Berwid — São Paulo	300.00
Ludwik Mroz — São Paulo	300.00
Jadwiga Sagan — Santo André	300.00
Mieczysław Palecki — Santo André	300.00
Pomny Krajewski — Votorantim	500.00
Tomasz Lychowski — Rio de Janeiro	280.00
Julian Henrych — Rio de Janeiro	280.00
Stanisław Pierczyk — Utinga	280.00
André Olszowski — Petrópolis	280.00
Anna Wielewicz — Petrópolis	300.00
Kazimierz Drobiało — Maringá	280.00
Józef Kieres — Ribeirão Claro	350.00
Władysław Sulc — Blumenau	300.00
Stanisław Rzyer — Arapongas	300.00
Casemiro Lemieszek — Porto Alegre	280.00
Casemiro Kowalski — São José dos Pinhais	300.00
Władysław Szwab — São José dos Pinhais	280.00
Vinicius Gemborowski — Rio de Janeiro	280.00
José Bukowski — Goleiros	280.00
Irmãs da Sagrada Família — Curitiba	580.00
Wanda Wasilewska — Curitiba	280.00
Valentim Grochocki — Curitiba	280.00
Dionisio Piotrowski — Curitiba	280.00
Estaniasław Glowacki — Curitiba	280.00
Dr Padeu Sobocinski — Curitiba	280.00
Sylwestr Winiarski — Curitiba	580.00
Edmundo Karwowski — São José dos Pinhais	280.00
Domlnk Holtman — Muriçl	280.00
Roman Skowronek — São Paulo	280.00
Czesława Hesseł — São Paulo	300.00
Bogdan Pawłowski — Canoas	300.00
Mikołaj Tabaczek — Porto Alegre	280.00
João Węzgueber — Itararé	300.00
João Clupak — Nova Santa Rosa	300.00
Pe. Alexandre Studziński — Casca	300.00
Mieczysław Czepliewski — Ijuí	280.00
Vencelau Grzeszół — Perola do Oeste	280.00
Aleksander Słoboz — Guaratuba	300.00
Casemiro Wołtyślak — Porto Alegre	280.00
João Karasiński — Itapollns	280.00
Włodzimierz Bonkowski — São Paulo	1.120.00
Mario Sieklerski — São Paulo	280.00
Ludwicyk Szycha — Dom Pedro II	280.00
Bolesław Szczerbowski — Três Barras	280.00
Lucia Bochniak — Curitiba	280.00
Pedro Moscalewski — Curitiba	280.00

(c. d. n.)

Kącik Modziezowy

DZIAŁ ZESPOŁU IMIENIA MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

Życzeń dobry, drodzy Czytelnicy!

POGANANKA NA NOWY ROK

I znowu o rok jesteśmy starsi.
 Niezłóż szczęśliwych chwili udzielił nam
 Świata nas i Pan w Starym Roku!
 Iteż to bura przeszła przez nas! I dziś życia nasze!
 A jakiś możemy przedstawić bilans z task otrzymanych
 i dostawczym.

Czy stał się stary tylko liębowski, czy też wykorzystaliśmy
 Doznane taski aby wnieśli się chociaż o jeden szezeń byłszy?
 Dziś odniósł się przed nami Rok Nowy!
 Kto głębiej pojmuje znaczenie tego nowego etapu,
 Kto nowego rozdziału księgi życia ludzkiego,
 Nie szuka radości i entuzjazmu w butelce szampana,
 Ale w kornej modlitwie uprasza wiarę i odwagę do godnego
 wypełnienia

Misi! Noworocznej pomiarowej przez Boga.
 Wyprosić tarczę obronną do czekającej nas walki. Do walki?
 Tak, Kochani, do walki ze złymi wpływami które zewsząd nas
 otaczają.

Wszelkie szlachetne tradycje z byskawiczną szybkością
 Szatacja się w przepaść.
 Aby głębiej się solidarność, wspólność i braterstwo,
 Ale gębie tych uczuć przepięknych szukać?
 Gdzie zdobyć szkoł powiększające,
 Aby dotrzeć drobne, male przykłady ogłoszonych w teorii?
 Skąd wypożyczyć, czy też nabyć różnorodny okularów
 Wzajemny jako przykład kobiet XX wieku.
 Niby każda kobieta ma prawo i podziwia Przeczysta Paniąnek
 Ale... nasładowe i uroszenie się na Ewie.
 Nie. Chyba raczej wypadła przezpróst Ewa ze porównania,
 Ona szprzenia tylko niepostępowaniem, a kobieta XX wieku,
 Wypłyła się wszelkich cech i cnót zdojących kobiety.
 A ona, opanowana bezgraniczną, zasnądą ambicją
 Zesłała z piedestału swojego emancypacji i wolności.
 I jaka jest korzyść z tej szłudnej wolności?
 Niezadowolona z patenia, pienia i męskiego ubioru,
 Z gnutek antykoncepcyjnych

Kobieta — nekarką XX wieku domaga się teraz — wolności
 poronienia
 Boże drogi! Jakżeś Tobie Przeczysta Paniąnko przykro być musi!
 Na pewno tyś cieknie jak olów perła, toarż nieślędząca...
 Opuściła ręce uznając, że nikt nie potrafi odbudować walący się
 świat?

Zależę się tehoralnie, uosmpnając dawne dobre czasy?
 Czasy są dobre albo złe zależnie od naszej dobrej woli,
 Od naszego wspólnego wysiłku.
 Szanowni mezuie i szlachetne niewiasty, pobudka gra i wozyna nas
 do walki!

Do walki uobrojeni — nie śmiercionośną kulą —
 Ale wiarą, miłością i odwagą. Musimy podać sobie ręce,
 Skonczyć z ciepiymi okładami... prawdą i uczciwoscia,
 Wypulczyć przyszłość o lepszych warunkach duchowych i
 moralnych,

Dość okłamywania i zamysławania oczu piękną wizją przyszłości
 Operanej tylko na teorii, zbyt słabe są to podwaliny i ryciło się
 zalamać.

Jesteśmy — albo nie — nasładowcami Chrystusa Pana,
 I oddanymi śugami Matki Chy Najświętszej.
 Czas najwyższy zdobyć się na sprawiedliwą i stanowczą odpowiedź
 czynem.

Być chrześcijaninem, nie znaczy pięknie o tym mówić,
 Ale w codziennie, ciekłej walce — przeważnie z samym sobą —
 Dać temu uczuciu chrześcijaninstwu — swę świadectwo.

Oby w tym Nowym Roku zmniejszyły się granice łacac Brat-
 nie serca i dusze. Oby nóż samobójczy i bratobójczy stuiły tylko
 do krajania chleba.

Janina M. Urban — Brigadeiro Franco, 549

SIENKIEWICZA

"QUO VADIS"

Tematem powieści Quo Vadis są pierwsze lata chrześcijaństwa w Rzymie ukoronowane śmiercią Apostoła Piotra Pawła. Czy Sienkiewicz Vadis, koncepcji swój żywot Giovanni Battista De Rossi, sztywny odkrywcia i badacz katakumb, chrześcijańskich w Rzymie, którym to badaniami elektryzował świat. Wykazał, iż katakumbowe opowieści to nie "materia archeologiczna" jak je raz nieopatrzenie nazwał Plus IX, ale to prawda wyrzuta w kamieniacz, wynalowana na ścianach podziemnych lochów. Odkrycia te porwały i polskich uczonych — jak Kazimierza Morawskiego, ks. Sirochowalego, smartwystwanca Pawlickiego i późniejszego arcybiskupa Bilczewskiego i tylu innych. W tym czasie w Pergamonie odkopują sztywny Oltarz Zeusa, sprytnie przewieziony do Berlina arcydzieło rzeźby hellenistycznej. W tym czasie Schlegelmann odkopuje Troje, miejsce historycznego zdarzenia wojny trojańskiej, eposu najspanialszego, którym żywota się kultura Europejska. W tym czasie Mommsen pisze o powstaniu dzieło historyczne. Artysty plastyczny tworzą rzeźbę jak Plus Welonski Gladiator, Slemieradzki Henryk Dkrcia chrześcijańska i Pochodnie Nerona. Ale tak odkrycia uczonych jak i muzealne dzieła były dostępne tylko dla wybranych. Sienkiewicz tworząc Quo Vadis pisze powieść dla wszystkich w najszerszym znaczeniu. Ale czy tak się stało z książką Sienkiewicza?

Czemu zawdzięcza ta książka swoją powszechność? Pisał przecież Sienkiewicz po polsku. Język polski nie należy do języków powszechnie znanych i używanych jak angielski czy francuski. To utrudnia poznanie dzieła pisanego po polsku. Jednakże wartość dzieła sprawiła, iż przetransowano Quo Vadis na około 50 języków. W tych tłumaczeniach są i dokonane nie tylko na języki europejskie, ale i japoński, jak język japoński (dzieńki wydawn. na chinski, arabicki, turecki i inne. Z tego widac iż Quo Vadis stało się naprawdę utworem literackim o powszechnym upodobaniu. I to nie tylko na języki, którymi mówią licznie wielkie narody, narody milionowe, ale nawet narody o bardzo niockie ilości obywateli. Dla przykładu, Islandczyki, którzy liczą sto tysięcy obywateli, przetransowano Quo Vadis na swój język. Prawie wszyscy Islandczyki znają język dunkski, gdyż ich język jest raczej dialektem dunkskim, przecież Quo Vadis chcieli czytać po islandzku. Podobnie Żydzi w Polsce mówią po polsku, znają swój język liturgiczny, lecz hebrajski, lecz potoczny, mieszaniacze hebrajskiego i niemieckiego, jest język żydowski, mieszaniacze hebrajskiego i niemieckiego. Oni też mieszkiacze w Polsce chcieli czytać Quo Vadis w języku "judelsch".

By wykazać powszechność Quo Vadis należy sortować się w leżbie nakładów i wydań. Do roku 1914 w języku włoskim ukazało się sto dwadziesiąt wydań, podobnie jak i w niemieckim. A po roku 1918 nie ustawały nowe wydania aż do ostatnich lat. Nie zadawałano się jednym tłumaczeniem. Tłumaczeń na języki wielki jest kilkanaście dokonanych przez różnych autorów. A ci tłumacze, którzy nie znali języka polskiego, tłumaczeni dokonawali z innych języków znanych. Te same tłumaczenia miały po kilka różnych wydań a każde z nich miało dziesiątki tysięcy egzemplarzy. A jak wyglądały te wydania. Były o rozmiarach albumów, mających pół metra wysokości i były też mańkie kieszonkowe, jak mała książeczka do nabożenstwa. Były wydane na papierze najtańszym jak "libri gialli" czyli mówiąc pospolitym językiem polskim jak kryminalia, ale były wydane na najwytęższym papierze, tylko dla bibliofili. Były wydane o ogromnych nakładach i były o bardzo małej liczbie egzemplarzy, jedynie tylko za pręmaczną, tylko dla miłośników nartyaczej radości. A nawet i oprawy były bardzo różne, były byle jakie zwykłego kartoniku, a nawet tylko z grubszego papieru i były wydania oprawne w skóre ze złotonym wyścielnem.

Nie dajemy, iż ukazały się wydania ilustrowane i to przez znanych malarzy jak Piotr Stachiewicz czy też Jan Styka i przez słabych ilustratorów.

Na początku naszego wieku Quo Vadis otrzymało nagrodę literacką Nobla. To najwyższe odznaczanie literackie dane oznaczeniem łączą się dwa momenty. Nobel, wynalazca strasznego środka wybuchowego, wiedział dobrze jak niebezpieczny wynalazek odaje w ręce ludzkości. Zależy od moralności ludzi, czy zostanie on użyty dla celów godziwych, dlatego dochoł z wynalazku przemocząc na nagrodę dzieł najbardziej uszlachetlających ludzi. Quo Vadis Sienkiewicza otrzymało za swą postawę te nagrodę. Quo Vadis Sienkiewicza? Dzieło Sienkiewicza jest dziełem o miłosł chrześcijańskim, o Rzymie najbarwiej etycznym gnauchym pierwszych chrześcijan. Stąd obowiązke uczenia Sienkiewicza spada też i na "Wieczny Rzym".

Kompozytor polski, Feliks Nowowiejski, na temat Quo Vadis ukazał Oratorium wykonane po raz pierwszy w Teatrze w Krakowie.

Postwały różne filmy. Wznowe najwytężniejszym był film włoski wykonany w Rzymie przed wiiu laty, spotkał się z odunkiel amerykańskiej.

Pomnikowy czy tabliczki na czeł Henryka Sienkiewicza nie kł, profesora Akademii Szukł Pięknych w Krakowie, dla Bydgoszcz, został on w czasie ostatniej wojny zniszczony gdzie spoczywało ciało Sienkiewicza aż do czasu sprowadzenia. Portrety malarzaskie, umieszczone na tabliczki pamłazimierza Pochwałarskiego było więcej. Najlepsze to Kasia w formie popiersia dzieł Bogusława Langmana jest pierwszym pomnikiem w Rzymie i obecnie nawet w ogóle

nie ma prawdziwego portretu duchowym Henryka Sienkiewicza jest jego dzieło, a nim jest Quo Vadis.

Ks. Jerzy Langman

Uśmiechnij się..

Tatek: Tato, nasza pani nigdy nie widziała krowy?
 Jacek: Skąd wiesz?
 Jacek: Bo jak narząowałem krowę, to pani pytała, co to jest?

— Tatusiu, co to jest okularnik?
 — To przecież waz
 — Ale czy on jest krotkowidzem, czy dalekowidzem?
 — Jasiu, gdzie można znaleźć słońce?
 — Wszędzie. Przecież takie obrzynny nie mogą się nigdzie schować.

INDICADOR PROFISSIONAL DO

Lekarze:

DR. LUDOVICO RYDYGIER
MÉDICO
Estágio Hospitalar de 4 anos nos Estados Unidos, Cursos de Especialização na New York Polytechnic and Hospital.
Consultório: Rua Barão do Rio Branco, 63 — Edifício 24-8494 — 14º andar — conjunto, 1411 — Edifício do Rio Branco
Residência: Rua do Herval, 182 — Fone: 80.000 — CURITIBA

CLÍNICA GERAL
DR. KRAUSE
Av. República Argentina, 4059
Novo Mundo — Portão — Curitiba

Dentistas:

DRA. MARIA E. BARANSKI KANIAR
CIRURGIÁ-DENTISTA
Alameda D. Pedro II, 602 — BATEL
HORÁRIO: Das 15.00 às 19.00 horas
MÓVIL SIE P O L S K U J
— FÁCIL ESTACIONAMENTO —

Szpitale:

DOENÇAS DAS MAMAS — (Senografia - Termografia - PREVENÇÃO DO CANCER GINECOLÓGICO)
DR. CLAUDIO PACIORNIK
EXAMES COM HORA MARCADA — Fone: 80.000
PARTOS — OPERAÇÕES
80.000 Curitiba — Rua Lourenço Pinto, 83 —

Advocaci:

DR. LEOPOLDO ANTONIO SOKOLOWSKI
Sprawy cywilne, kryminalne, Inventarisz, itd.
Pca. Pres. Getúlio Vargas, 68
Tel.: 282-0888 — São José dos Pinhais — PARANA
Fone: 222-0278 — CURITIBA

FELIKS GOLAS
CONTADOR
Registro de firmas na Junta Comercial, contratos, declarações do imposto de renda, Serviços de contabilidade em geral!
Rua Cândido Lopes, 205 — 5ª andar — contagem 80.000 CURITIBA — Fone: 224-5813 —

200 charutos - Cr\$ 245,00 — Isqueiros desde Cr\$ 200
Semntes de importação e Bracatina — Máquinas carne nºs 5, 8, 10, 22 e 32 - elétricas — Afiação - Ferramentas agrícolas — Consertos — Afiação - 60 qualidades e de importação — Navilhas — Tornos — Máquinas para macacará — Galinhos Baralhos desde Cr\$ 15,00 até Cr\$ 680,00 — Galinholinhos — Registros para gás — Seras tipo-tico para deitras manuals e elétricas.

A LIBERTY

FLORECKI
Curitiba — Rua Saldanha Maranhão, 148

"Entre Amigos" - uma revista antiga com uma dinâmica

AGORA COM 48 PÁGINAS - MENSAL - FOLHETO MAIOR E CAPA COLORIDA
PARA RECEBER-LA BASTA ESCREVER PARA GRÁFICA VICENTINA LTDA.
ALAMEDA CABRAL, 846
CAIXA POSTAL, 988
80.000 CURITIBA — PARANA
ASSINATURA PARA 1980 — APENAS Cr\$ 24,00 (Remeter Cheque Bancário-pagável em Ordem de Pagamento, Vale Postal ou Declaração à Gráfica Vicentina Ltda.)

entre amigos

Myśli wybrane

Bezgraniczna nalwność ludzka wprawia czasałmienie najchytreszych cwaniaków.
 Trochę uprzemkłości w stosunkach między ludzki może nawet ważniejsze niż nieokrętoła bliżej i dalej ludzkosć.
 Jak łatwo być przykładem dla bliźnich. Odstępcy.
 Wygłaszając przemówienie należy mówić krótko, wet wówczas, jeżeli nie ma się nic do powiedzenia.
 Chcesz być szczęśliwym? Bądź nim!
 Nie jeden prawnik swe nadzieje wiąże z wygłaszaniem złoździejem.
 Komedianci cyzewli tym różnią się od aktorów obywateli bez suflera. Nie mogą się natomiast przygodnych słuchaczy.

Doenças venéreas causam 50% da cegueira e abortos

Cerca de 50% de todas as cegueiras existentes em todo o mundo já estão sendo atribuídas a registros em pessoas portadoras de blenorragia no presente ou no passado. Essa doença chega a contaminar a criança no momento do nascimento e consequentemente atinge de maneira fatal a visão. Este é apenas uma grave situação a que fica exposto o paciente dessa moléstia contagiosa, segundo advertência da coordenação de Epidemiologia e Controle de Doenças, da Secretaria de Saúde e Bem-Estar Social.

idade infantil, provocadoras de delinquência e prejudiciais ao desenvolvimento do homem no trabalho, assim como degenerante da raça, prejudicial ao efetivo militar e motivo de "grandes perdas à Nação".

SÍFILIS E ABORTO

A sífilis causa entre as mais conhecidas e graves consequências, os abortamentos ou a morte do bebê durante o nascimento, por não resistir ao trabalho de parto. "Quando o feto consegue vencer a etapa da gestação, outra luta dolorosa deve enfrentar após o nascimento às vezes não conseguindo a adaptação necessária e indo a óbito enquanto outras vezes a sobrevivência lhe é pesada, diminuindo-lhe a capacidade física e intelectual, tornando-se um adulto com maior ou menor grau de incapacidade".

Segundo diz Pazelo, o problema está sendo enfrentado pe-

los países de todo o mundo. Mas as razões dos registros, que crescem bastante em proporção à população, encontram-se nas "mudanças sociais, principalmente aquelas de ordem moral-sexual, o uso cada vez mais generalizado das pílulas anticoncepcionais". Há também o problema da vergonha enfrentada pelos pacientes em tornar pública a situação, o que o faz tratar em segredo e, muitas vezes usando meios que não são os mais adequados. Por isso mesmo é que crescem os números e os crônicos ainda que não diagnosticados pelos serviços de saúde.

O Coordenador do Serviço da Secretaria de Saúde e Bem-Estar diz que os índices chegam a preocupar. Recomenda que esse grupo de doenças seja tido como "de alta prioridade" e "a merecer tanto das autoridades sanitárias como dos profissionais de saúde em geral, e dos educadores, as maiores atenções".

Posse e Despedida em Órleans

Aos 13 de janeiro de 1980, tomou posse da Paróquia de Órleans (Curitiba), o Revmo. Pe. Miecislau Lekent e despediu-se o Revmo. Pe. Geraldo Valenga. O Pe. Geraldo foi designado para ser Vigário em Mafra, onde tomou posse aos 20 de janeiro de 1980.

Os atos religiosos foram presididos pelo Exmo. Sr. Arcebispo Metropolitano de Curitiba, Dom Pedro Fedalto. Testemunharam o fato, os Revmos. Padres: Monsenhor Boleslau Falarz — Vigário Geral da Cúria Metropolitana, Pe. Lourenço Biernaski — Superior Provincial, Pe. Ceslau Rostkowski — Vigário de São Braz, Pe. Viktor Paszek — Missionário, Pe. Francisco Maszner — Vigário Cooperador de Órleans e grande número de Paroquianos.

A solene festividade começou com a procissão proveniente da Casa Paroquial. Em seguida, às 19.00 horas iniciou-se a Santa Missa. No intervalo, entre as primeiras orações litúrgicas e Ofertório, procedeu-se a posse do novo Vigário, que constou de leituras bíblicas, cerimônias, procissão do novo Vigário em companhia do Arcebispo até o confessional, juramento, palavras do Arcebispo referentes ao novo Vigário e ao anterior, as palavras de agradecimento pelas obras feitas pelos respectivos Sacerdotes.

No mesmo intervalo, pronunciaram-se os leigos da Comissão da Igreja: Sr. Ovidio Müller e o Sr. Alfredo do Rosário. Em nome dos Seminaristas falou o Genivaldo Ximenes da Silva. Todos os três também enalteceram e agradeceram pelos trabalhos ali realizados. O novo Vigário agradeceu a todos e pediu orações, cooperação nos respectivos trabalhos na Paróquia. Depois da posse e despedida, continuou a Santa Missa Comunitária. Ao finalizar esta, o Sr. Arcebispo com os Sacerdotes deram a bênção a todo povo presente.

Pe. Francisco Maszner, CM.

Patriarca ortodoxo se inquieta pelo "fanatismo religioso"

O Patriarca Ecumênico Dimitrius I se inquieta sobre o "retorno do fanatismo religioso". Dimitrius I falou que "nos encontramos diante de um fenômeno que pode ser qualificado de retorno a uma época do fanatismo religioso, de guerra de religião, de autodestruição dos homens e de sua fé e sempre em nome de Deus". O Patriarca de Constantinopla explicou em seguida sua concepção de unidade dos cristãos, face a um tal fanatismo: "a unidade dos cristãos não é uma união contra uma pessoa. Ela constitui muito mais um serviço positivo para todos os homens, independente de sexo, raça, religião ou classe social, isto segundo o princípio cristão fundamental de que não "há mais judeu, nem negro, nem escravo nem homem livre, nem homem nem mulher".

"BRASIL 2.º PORTADOR DE POLIOMIELITE

No último boletim epidemiológico da Organização de Saúde, o Brasil foi apontado como o segundo maior portador de poliometite do mundo, sendo apenas superado pela Índia, que apresenta mais da metade do total de casos anuais registrados nos países das Américas.

Em vista desse assustador panorama, para o Brasil, as autoridades sanitárias, voltaram a alertar a população para a vacinação contra a poliometite.

A primeira dose de vacinação estará sendo aplicada até o final de janeiro, abrangendo crianças de zero a cinco anos.

JOÃO HAUPT & CIA. LTDA.

LIVRARIA E PAPELARIA

Livros Fiscais e de Contabilidade
Artigos Escolares
Material de Escritório.

MATRIZ: Rua São Francisco, 237
Telefone: 222-8632 (PaBx)
FILIAL: Rua Lamenha Lins, 1.600
Telefone: 222-1239

CURITIBA — PARANA

Mais uma nova fonte de energia

substituição das suas fornalhas, hoje movidas a óleo, por secadores movidos à lenha.

O Departamento Técnico da Valcoop já concluiu um projeto para reflorestamento de eucaliptos, em 30 hectares, aproximadamente, a fim de obter lenha para seus secadores e finalmente substituir sua atual fonte de energia. Este projeto receberá verbas do Conselho Nacional de Petróleo, que repasse os recursos ao IBDF, à Copac e, finalmente, às suas filiais para que identifiquem cooperados que possuam áreas ociosas e inaptas para a produção agrícola e áreas reflorestamento em pequenas áreas, estimadas em um hectare por produtor, no mínimo e 3 hectares no máximo.

Estes produtores, com áreas ociosas, poderão obter uma fonte de renda adicional com o plantio de eucaliptos. A verba repassada para o reflorestamento está calculada em aproximadamente quatro mil cruzeiros por hectare mas, por não ser suficiente, a própria cooperativa deverá cobrir a diferença. Assim que o projeto for aprovado pelo CNP, a Valcoop iniciará o plantio e, numa primeira fase, deste ano até 84, serão plantados os trinta hectares anuais para que, no primeiro corte, já se obtenha madeira suficiente para mover seus secadores.

A partir de 84, a cooperativa terá anualmente 5.100 metros cúbicos de madeira, volume capaz de suprir suas necessidades. Esta ideia tem tudo para dar certo, mesmo porque, paralelamente, serão efetuados trabalhos de base para que não haja problemas relacionados com a devastação ou mesmo para que não ocorram mais erros no sentido de que agricultores passem a substituir sua plantação de alimentos por apenas plantações de eucaliptos, mesmo porque, apesar de culturas distintas, podem conviver, perfeitamente.

Este plano, sem dúvida, dará certo, porque até hoje existem milhares de produtores que têm em suas propriedades secadores movidos à lenha e que nunca tiveram problemas com combustível. Basta apenas e tão somente o sinal verde do CNP para que este plano seja colocado em ação. Se a época é de achar alternativas para a crise energética, então não há maiores impelidos para que o Conselho Nacional de Petróleo aprove este projeto.

De todas as preocupações do homem nesta década, assim como nos últimos anos da que se passou, a que deverá ganhar mais força, sem dúvida, será a relacionada com a crise energética. O cada vez mais próximo esgotamento das reservas petrolíferas, as crises e conflitos internacionais com o uso do petróleo como arma política, pelos países produtores, tem nos alertado, cada dia mais, que urge a necessidade de buscarmos (como vem acontecendo) novas fontes alternativas. O último aumento da gasolina e do óleo diesel causou, sem dúvida, verdadeiro impacto em todo o País. Até mesmo os menos entendidos no assunto sabem que a inflação, daqui por diante, refletirá em todos os setores de forma definitiva.

Foi justamente pensando nisso tudo, que cooperativas paranaenses (e todas em geral), estão tratando de buscar novas saídas uma vez que dependem ainda do "fuel-oil" para secar a produção de cereais. A Valcoop-Cooperativa Agropecuária Vale do Tibagi já neste início de 80 colocará em ação o plano que parece ser dos mais viáveis, que será a

AUMENTA O NÚMERO DE CRISTÃOS DO TERCEIRO MUNDO

Mais de 16.000 habitantes do Terceiro Mundo se converteram cada dia ao cristianismo, revela uma pesquisa que será publicada pelo Centro de Estudos para a Evangelização Mundial. O Dr. David Barnett, que preside este organismo com sede em Nairobi, afirmou que o cristianismo acolherá mais fiéis durante os próximos dez anos que depois de seu nascimento. Isto, graças a intensa evangelização da África, Ásia e América Latina. Somente no Sudeste asiático 35 mil-

hões de pessoas foram batizadas no ano passado. Em contrapartida, as igrejas da Europa e da América do Norte perderam mais de três milhões de fiéis durante o mesmo período. Esses números, publicados no "Sunday Telegraph", indicam também que 60% dos cristãos não serão de raça branca no fim do século, enquanto que até 1900 só eram de raça branca. O estudo afirma que 48% dos africanos serão cristãos no ano 2000. (Ciec-SP).

Benjamim Zilli & Cia. Ltda.

IMPORTADORES

ARAME FARPADO DE VÁRIOS TIPOS
e ARAME LISO GALVANIZADO, AOS
MENORES PREÇOS.

Avenida 7 de Setembro, 2142 — Fones: 222-2058 — 222-2133

Endereço Teleférico: "BENZILLI" — Caixa Postal, 102

CURITIBA — PARANA

FERRAGENS HAUER LTDA.

AGORA TAMBÉM NA R. MATEUS LEME, PARA MELHOR SERVIÇO.

Ferragens - Ferramentas - Metais não-ferrosos

Fundada em 1888

R. José Bonifácio, 66 - R. Mateus Leme, 705

Fones: 222-8040 e 222-8285

Aqui tudo sobre INPS para Padres e Religiosos

Em seu Boletim de Notícias do dia 18 de janeiro de 1980, a Conferência Nacional dos Bispos do Brasil (CNBB) publicou vários esclarecimentos referentes ao INPS PARA CLERO, RELIGIOSOS (AS) E MEMBROS DE INSTITUTOS DE VIDA CONSAGRADA:

De agora em diante, todos os religiosos deverão se inscrever no INPS.

1. A Lei n.º 6.696, de 8 de outubro de 1979, em vigor desde 9 de outubro, equiparou aos trabalhadores autônomos e tornou contribuintes obrigatórios do INPS os MINISTROS DE CONFESSÃO RELIGIOSA, bispos, presbíteros, diáconos e os já admitidos ao rito a candidatos ao diaconato e presbiterato (antiga tonsura), os MEMBROS DE INSTITUTOS DE VIDA CONSAGRADA, estados seculares de perfeição, desde os primeiros votos, ou vínculos equivalentes e MEMBROS DE ORDEM OU CONGREGAÇÃO RELIGIOSA, de direito pontifício ou diocesano, desde os primeiros votos. O Ministro da Previdência e Assistência Social, em 11 de janeiro de 1980 com vigência a partir de 14 de janeiro, assinou a Portaria n.º 1.989 regulamentando a Lei, que assim entra em fase de plena execução.

1.1. A mesma Lei n.º 6.696 não equiparou a trabalhadores autônomos os seguintes ministros de confissão religiosa e membros de institutos de vida consagrada, congregação ou ordem religiosa, os quais em 9 de outubro de 1979: I. já eram contribuintes do INPS em razão de outra atividade, que não a religiosa, por exemplo, o magistério; II. já eram obrigatoriamente filiados a outro regime oficial de previdência social, militar (capêlas militares) ou civil (previdência do Estado); III. já haviam completado 60 anos de idade, salvo se antes de completar essa idade já estivessem filiados; IV. estavam sem exercer atividade na condição de contribuintes em dobro do INPS.

Os cidadãos nos itens I e II têm opção pela equiparação a trabalhadores autônomos se, o que é possível, simultaneamente com a contribuição obrigatória contribuíam como facultativos. Além dessa opção podem continuar com sua situação inalterada, inclusive na condição de facultativos.

Os que já estão com mais de 60 anos, e ainda sem inscrição no INPS, não foram equiparados e tornados

contribuintes obrigatórios, pois a lei proíbe tais pessoas de chegar à aposentadoria.

2. Por ordem de urgência devem ser dados, de imediato, e na proporção em que as agências locais do INPS e dos Bancos forem recebendo as competentes instruções, os seguintes passos por todos os atingidos pela lei:

2.1. **Inscrição no INPS na categoria de contribuinte autônomo.** Esta obrigação começou, para todas as pessoas citadas no item 1. acima, em 9 de outubro de 1979, sendo, entretanto, inexecutable pela falta de regulamentação e das instruções, o que causou um fardo pesado inicial, pois, de acordo com o item 26 da Portaria n.º 1.989, "o atraso no recolhimento das contribuições desde outubro de 1979, só acarreta cobrança de juros, multa e correção monetária, a partir do mês seguinte ao da vigência da presente Portaria", isto é, a partir de 15 de fevereiro de 1980. Portanto, até 14 de fevereiro de 1980 todos os citados no item 1. acima, devem estar inscritos no INPS, e devem ter pago os meses de outubro, novembro de data fatal, de modo a evitar o pagamento de juros, multas e correção monetária.

A inscrição é feita em agência bancária de livre escolha, na qual se estabelece o domicílio bancário e se farão os pagamentos, utilizando "o carnet" fornecido pelo Banco. Com o "carnet" e o documento de identidade tira-se a carteira de saúde na agência do INPS.

Quem já era contribuinte facultativo continue contribuindo como antes, mas troque, na agência do INPS, o cartão de facultativo pelo de autônomo, a não ser que nova instrução seja dada pelo INPS, o que, aliás, está em estudo. A contribuição mínima é de 16% sobre o salário mínimo regional. A contribuição de janeiro será paga até o último dia útil de fevereiro e assim sucessivamente.

2.2. **Averbação de tempo anterior à filiação previdenciária.** O art. 7.º da Lei 6.696 e a Portaria n.º 1.989 dão aos ministros de confissão religiosa e membros de institutos de vida consagrada, congregação ou ordem religiosa o direito — não é obrigação — de averbar o tempo de atividade ministerial, de vida consagrada ou religiosa, desde o momento inicial, identificado no item 1 acima até o momento de inscrever-se no INPS. É preciso comprovar esse tempo mediante documento do bispo diocesano ou do superior (superiora) provincial da circunscrição à qual pertence o autor da averbação, e indenizar o INPS pelo tempo averbado ao seguinte preço (art. 13 e 14 da Portaria): I. períodos anteriores a 1960 são gratuitos; II. períodos de setembro de 1960 a 10 de junho de 1973 custam 8% sobre o salário-mínimo regional da época, mais 1% de juro ao mês e correção monetária; III. períodos de 11 de junho de 1973 a setembro de 1979 custam 16% sobre o salário-mínimo regional, mais 1% de juro ao mês e correção monetária. Em

cifras, de setembro de 1960 a setembro de 1979, o do maior salário-mínimo do País, custa em torno de Cr\$ 40.000,00.

Pode-se averbar o tempo todo da atividade ministerial e religiosa ou a parte que interessar. O limite máximo de averbação que pode interessar é de 30 anos para homens e 25 para mulheres, uma vez que quem é dispensado de contribuir, mês a mês, durante 5 anos, prazo de carência, para ter a aposentadoria por tempo de serviço, com a renda máxima, que é 95% do salário-de-benefício para homens aos 35 anos e para mulheres aos 30 anos de tempo de serviço, com o máximo de dez valores referência de salário, os homens também podem ter aposentadoria aos 30 anos de tempo de serviço, mas com 80% do salário-de-benefício.

A averbação não interessa para quem se encontra com a aposentadoria por velhice, que é concedida a quem contribuiu durante ao menos 5 anos, e completar 65 anos de idade sendo homem, ou sendo mulher, 60 anos, e consiste numa renda mensal de 50% do salário-de-benefício, mais 1% por ano contribuído. A averbação não interessa a ninguém que não se no INPS após completar 60 anos de idade, pois alcançará aposentadoria de nenhuma maneira.

Os ex-ministros de confissão religiosa e membros de congregação ou ordem religiosa e institutos de vida consagrada, também podem averbar o tempo de atividade que exerceram nas respectivas instituições. Nos atestados destes para comprovação de tempo, os bispos ou superiores provinciais devem declarar o momento inicial e final da atividade específica.

3. **Renda Mensal vitalícia.** É um benefício concedido aos ministros de confissão religiosa, e membros de institutos de vida consagrada, de congregação ou ordem religiosa, maiores de 70 anos de idade, que tenham exercido durante ao menos 5 anos a sua atividade específica. Dispensados pela Lei 6.696 de fazer prova de rendimentos deverão fazer prova de idade, com atestado do bispo diocesano ou do provincial, também dos 5 anos de atividade específica no ministério. O benefício pode ser requerido de imediato, e devido a partir da entrega do requerimento na agência do INPS, e consiste numa renda mensal, em dinheiro, no valor de 50% do maior salário-mínimo do País, com assistência médico-hospitalar até o fim da vida. Não pode ser recebido cumulativamente com outro benefício do INPS. Este benefício não dá direito a qualquer contribuição.

4. **Pecúlio.** É o benefício do INPS em favor quem entra no sistema depois dos 60 anos e não completar 70. Exige inscrição e pagamento na condição de facultativo, com 16% do salário-mínimo. Com a prestação da assistência médico-hospitalar, a devolução ao beneficiário, de todos os pagamentos feitos com juros e correção monetária.

Oração do abandono

Senhor, por que este meu inquieto coração busca tanta agitação?

Neste instante penetro devagar no silêncio rico e fecundo onde tu moras.

Jogo-me aos teus pés como o cego da estrada, como o mendigo dos caminhos, como a pecadora do evangelho.

Nada conta mais para mim do que estar em ti e saber que tu estás em mim.

Acêita, Senhor, a oração de meu abandono em ti.

Eu te agradeço minha existência.

Eu trago até teus pés os dias

e as horas de minha existência.

Tua força e teu olhar penetram minha vida neste instante de abandono.

Faça com que meu coração silêncio neste instante: acalma este meu interior tantas vezes parecido com um vulcão em erupção.

Tudo é importante e nada é importante.

As tarefas que tenho que realizar são importantes, mas mais importantes do que elas é este momento em que me abandono em ti.

Frei Almir Ribeiro Guimarães
O. F. M.

CATÓLICOS E PROTESTANTES UNIDOS NA ÁFRICA

O Concílio Vaticano II inaugurou uma nova época para os cristãos da África. Diversas iniciativas concretas responderam ao desejo dos católicos africanos de procurar o diálogo com cristãos e não-cristãos. As relações entre católicos e protestantes na África, antes do Concílio eram vergadas até. Acusavam-se mutuamente de ser um obstáculo à conversão dos africanos. Os próprios escritos protestantes desmereciam os católicos como sendo piores que os próprios estes poderiam ser convertidos, mas os católicos, as rixas entre os dois grupos eram violentas. O fato de quem as escolas dos adversários era considerado uma "terra" que transformava qualquer pagão ou crente da religião em "católico" e fazia-se o seguinte comentário: "Não deixéis que esta máquina vos devore".

UMA NOVA ERA

O Concílio criou um clima novo, também na África, onde o diálogo ecumênico que inaugurou uma nova época. Em Ngwane 15 confissões religiosas reuniram-se e formaram um Conselho das Igrejas a nível nacional. A Igreja Romana participa ativamente desta iniciativa, o que o primeiro presidente deste novo organismo católico é um bispo católico. Em Gana as relações ecumênicas entre anglicanos, presbiterianos, católicos e metodistas muito cordiais e intensas. Em reuniões do Comitê de diálogo, integrado por católicos e protestantes, foram apresentadas sugestões importantes de ordem prática, sendo do no que se refere a um trabalho conjunto nas áreas de necessidade de uma colaboração mais estreita no campo da imprensa. Pretende-se também fazer uma tradução da Bíblia. No Malawi as escolas estão abertas a todas as denominações, sem distinção de confissão, e os catecumenatos de centros sociais, onde os cristãos começaram a colaborar em ação conjunta.

IGREJA COPTA

A Igreja copta foi a primeira que se fixou na África e desenvolveu sempre entre perseguições movidas pelos conquistadores árabes e num grande isolamento. Em países como o Egito, é grande o esforço ecumênico entre católicos e coptas por um trabalho em comum: uma paróquia do Coptos após o convento de São Macário a criação de uma comunidade de monges coptas na paróquia, para colaborar no programa de ação conjunta.

Escolas Católicas fazem opção: "Evangelizar através da Educação"

"Revitalizar a consciência da missão e animar a integração do Religioso Educador; e buscar qual o papel reservado à Escola, na sociedade, e quais as possibilidades de a Escola ser instrumento de Evangelização, em confronto com a situação sócio-econômica e pedagógica da sociedade brasileira". Foram estes os objetivos do Seminário Nacional sobre o Religioso Educador, realizado no Rio de Janeiro pela Conferência dos Religiosos do Brasil (CRB) em conjunto com a AEC do Brasil (Associação de Educação Católica). No final dos trabalhos os participantes dirigiram à CNBB a seguinte Moção "para uma união de forças e maior trabalho em conjunto":

"Somos 101 Religiosos Educadores, entre os quais 15 Provinciais e Responsáveis pela Pastoral da Educação nos Colégios, Representantes das Regionais CRB e AEC, provenientes de 17 Estados da Federação. Refletimos sobre: A realidade sócio-econômica do país; a educação no contexto brasileiro; a Vida Religiosa hoje e no futuro; a prática educacional; a Integração do Ser Religioso-Educador, — e chegamos à conclusão de que é urgente:

1. Reafirmar a validade do carisma vocacional específico do projeto da Vida Religiosa comprometida com a pastoral educacional;

2. Lutar para que se concretize o uso do direito inalienável de todo cidadão à Educação e à escolha de sua Escola;

3. Promover um estudo de um sistema educativo alternativo ao já existente;

4. Assumir a Escola católica, em processo de renovação à luz das orientações da América Latina, como lugar estratégico de pastoral;

5. Elaborar um Projeto Educativo específico para a Escola católica;

6. Desencadear alternativas de lugares educativos, além da Escola;

7. Incentivar Projetos Educativos concretos, intercongregacionais, junto à juventude, particularmente das classes — CRB, AEC e Religiosos Educadores — a causa da EVANGELIZAÇÃO, através da EDUCAÇÃO".

Em nome da Presidência e da Comissão Episcopal de Pastoral da CNBB, ao finalizarem sua reunião mensal, Dom Orlando Doti, responsável pelo setor "Educação", respondeu em nome da Presidência e do interesse deste Colegiado em matéria de importância vital para a Igreja no Brasil. Acolhemos as conclusões que a Igreja no Brasil, em nome dos religiosos e como forma concreta de vitalização e do crescimento da fé num ambiente nem sempre fácil de evangelização. Apoiamos e assumimos, juntamente com a CRB, AEC e Religiosos educadores, a causa da Evangelização, através da Educação".

Jak ju...
nim arty...
kraj ten...
republi...
Bosnia -...
eja. Ma...
gro, Slov...
dwóch p...
i Kosow...
okna zd...
sławia gr...
mia grup...
kadej ch...
padowi...
Tak zic...
Mlejszo...
Kowitá a...
Die jasno...
jedynie w...
bezpiecz...
wój. Tak...
Jak Mace...
czy Bošnj...
dostatecz...
braki zap...
Kroacja...
Wszystk...
dają wia...
wojskowa...
kolegialn...
Jugosłow...
munistyc...
— 9 pre...
kolegium...
pomocy p...
na oraz s...
zrad kole...
wego wle...
♦ OTT...
Teheran...
czasu, gdy...
♦ WAS...
rowana w...
wojskowa...
amerykan...
ta Bari Sa...
♦ BRA...
trowie Pla...
czonych, t...
rzadzienia...
pe inflacy...
żącym...
♦ BRA...
na otwarci...
kzszona wy...
nie zwycię...
♦ ISLA...
liczbie pon...
wynianiu i...
winczach z...
♦ WAT...
prawy 3 t...
II dół wny...
Izowanie w...
Istwa.